

Skog Alnarp

Historiska resultat

Ett långt över hundraårigt arbete om eken har förts i hamn. Resultaten ger vägledning om skötsel av ekskog.

Forskarna Per-Magnus Ekö och Ulf Johansson har fullföljt ett arbete som egentligen började år 1831 när de första ekarna planterades på Vising-sö. De kom att ingå i provytor för ekskog som mätts in under långt mer än hundra år.

– Det har gjorts stora insatser för att mäta och dokumentera, men resultaten blev liggande. Vi har digitaliserat det väldiga materialet, fullföljt mätningarna och analyserat resultaten, berättar Per Magnus Ekö.

Totalt ingår 39 försöksytor och ett gallringsförsök i Skarhults försökspark.

EN första slutsats är att ekskog bör etableras på bra marker, annars är tillväxten alltför långsam. I sämre jord, med ståndortsindex 22 eller lägre, hade bara hälften av stammarna en diameter över 40 centimeter vid 120 års ålder, vilket krävs för att nå den bäst betalda kvalitén.

I och för sig kan man vänta på att träden når en önskvärd dimension, men då ökar risken för skador.

Ett tydligt resultat är att ekarnas vitalitet minskar med stigande ålder. På en del 150-åriga försöksytor hade alla ekar klart nedsatt vitalitet.

MEN även på bättre marker tar det tid.

För att få fram värdefulla stockar går det knappast att

komma ner mot en omloppstid på 100 år.

OCH det finns anledning att vänta tills träden blir grövre. För ek betalar sig kvalitet och dimension. Det är en väldigt brant trappa mellan de olika klasserna av kvalitet.

Den ende större köparen av ek är Kährs golvfabrik i Nybro. I deras klassning är diamantstocken den finaste. Den ska ha en diameter av minst 40 centimeter i topp, under bark, vara tre meter lång, rak och kvistfri. Däremot är det ok med friska vattskott.

Diamanten betalas långt mer än dubbelt så mycket jämfört med "blockstock" som är nästa kvalitetsklass.

Endast någon procent av allt timmer blir diamantstockar, medan ungefär en femtedel blir blockstockar.

DET enskilt värdefullaste trädet som forskarna mätte upp var en 163-årig ek på Vising-sö. Den hade en diameter på 77,9 centimeter i brösthöjd och innehöll fyra tre meter långa stockar, varav tre höll diamant-klass.

Bättre än så blir det knappast.

DEN traditionella skötseln är röjning i några omgångar och därefter flera återkommande gallringar.

I övriga Europa planteras dessutom ofta ett underbe-

Per Magnus Ekö mäter och Ulf Johansson registrerar resultaten. Det är en fortsättning på den första inventeringen från 1898.

stånd, gärna med bok eller avenbok, för att trängas med ekstammarna och hålla tillbaka med vattskott.

Resultaten av gallringsförsöket indikerar att det inte är nödvändigt för att få en god kvalitet.

DET mesta hänger på att vara aktiv i början av omloppstiden. En första röjning kan göras då ekarna är manshöga, gärna med en sekator för att fixa till stammarna. I efterföljande två röjningar glesas beståndet ut och de förväxande träden, vargarna, tas bort.

Då ekarna är 12 meter görs en rejäl gallring, till runt 1200 ekar per hektar, varav 50 - 70 huvudstammar. Därefter får beståndet utvecklas på egen hand.

– Vi märker ingen påtaglig skillnad på huvudstammarnas utveckling jämfört med de som gallrats i flera omgångar. Ett alternativ är att frihugga huvudstammarna ordentligt. Då noterar vi en ökad tillväxt, men frågan är i

vad mån skillnaden jämnar ut sig över tid eftersom beståndet sluter sig.

Problemen med vattskott är begränsade, även om det gäller att se upp så de inte utvecklas till grenar.

En tanke, som testats på Vising-sö, är att plantera gran under ekarna för att även få barrvirke från beståndet.

Det visade sig inte fungera eftersom granen tar kraft från ekarna.

FRÅGAN om ekskog är lönsamt låter forskarna förbli obesvarad.

– Det är närmast en filosofisk fråga. Vi har ingen aning om hur prislisorna ser ut om hundra år och hundraåriga markvärdeskalkyler är omöjliga. Likväl finns det de som tänker långsiktigt och av olika anledningar tror på eken, konstaterar Per Magnus Ekö.

En populärvetenskaplig rapport om resultaten finns i "Fakta skog - Produktion och skötsel av ek". Enklast är att googla Fakta skog.

Kontakt

Ulf Johansson, ulf.johansson@slu.se
Per-Magnus Ekö, per.magnus.eko@slu.se

Redaktör nyhetsbrevet

Pär Fornling: par.fornling@slu.se